

Er hálshnykkur læknisfræðilegt eða lögfræðilegt úrlausnarefni?

ÞANN 7. OKTÓBER verður efnt til forvitnilegs málþings á Grand Hótel í Reykjavík þar sem spurt er hvort hálshnykkur sé læknisfræðilegt eða lögfræðilegt úrlausnarefni. Að málþinginu standa Læknafélag Íslands, Lögmannafélag Íslands og Viðskiptaháskólinn á Bifröst. Læknablaðið náði tali af læknunum Guðmundi Björnssyni og Ragnari Jónssyni sem hafa unnið að undirbúningi málþingsins og spurði fyrst hvort hálshnykkur væri svo stórt vandamál að hann stæði undir heils dags þingi.

„Já, og þótt það væri lengra,“ sögðu þeir að bragði. „Hálshnykkur er algengur áverkni og kostar þjóðfélagið milljarða króna á ári hverju. Þessir áverkar eru umdeildir, bæði orsakir þeirra, afleiðingar og meðferð. Menn eru heldur ekki alltaf á eitt sáttir um mat á áhrifum áverkanna á getu einstaklinganna en að því mati koma saman læknar og lögmenn. Á málþinginu ætlum við að koma saman til að ræða þessi álitamál. Þetta er ekki alveg í fyrsta sinn sem þetta er gert hér á landi en í fyrsta skipti á þennan hátt og er slíkt fyrirkomulag algengt erlendis,“ segir Ragnar.

– En hvort er hálshnykkur læknisfræðilegt eða lögfræðilegt vandamál?

„Eiginlega hvort tveggja,“ segir Guðmundur. „Í upphafi er þetta læknisfræðilegur vandi hvað varðar greiningu og meðferð enda kemur fólk til lækna með hann. Síðan eru íslensk umferðar- og skaðabótalög þannig að sé um varanlegt tjón að ræða þá á viðkomandi rétt á því að það sé metið til svokallaðs miska og örorku. Um það mat eru menn alls ekki á eitt sáttir og inn í það blandast mismunandi hagsmunir tjónþola og þess sem á að bæta tjónið. Hlutverk lækna er að skera úr um áhrifin en inn í það blandast lögfræði.“

Einstaklingsbundið mat

Matið á því hversu mikil örorka verður í hverju tilviki getur verið erfitt og þar reynir á báðar stéttirnar.

„Læknisfræðilega byggist matið á því hver hin líkamleg færniskerðing er en lögfræðilega spurningin er hversu mikið skerðir áverkinn getu viðkomandi til að afla sér tekna, velja sér vinnu eða stunda nám. Þetta er svo reiknað út til æviloka og út úr því kemur einhver tala. Hún byggist á aðstæðum viðkomandi, er þetta ungur maður eða

Guðmundur Björnsson endurhæfingarlæknir (t.v.) og Ragnar Jónsson bæklunarlæknir.

gamall, við hvað starfar hann og hvaða áhrif hefur færniskerðingin á getu hans til að stunda sitt starf. Þetta getur verið mjög misjafnt eftir því hvort í hlut á lækni, iðnaðarmaður eða blaðamaður, svo dæmi sé tekið,“ segir Guðmundur.

Ragnar bætir því við að erfitt sé að sanna hvort eitt mat sé sannara eða réttara en annað. „Það er ekki hægt að mæla neitt með tommustokk heldur er þetta byggt á áliti lækna. Þegar við höfum sagt okkar álit taka tryggingafélögin og lögfræðingar þeirra við og úrskurða um bætur sjúklings. Þar lýkur langflestum málunum, yfir 90 af hundraði þeirra. Nokkur prósent fara í annað mat en tvö til þriðju prósent svona mála enda fyrir dómi. Oft vinna tveir lækna og eða lækni og löglærður maður að hverju mati og langoftast ríkir sátt um niðurstöður matsins.“

Það sem oft er erfiðast í svona mati er að meta andlegar afleiðingar hálshnykkja. „Lítill hluti þeirra sem verða fyrir hálshnykk fær viðvarandi andleg einkenni, auk þeirra líkamlegu og getur liðið mjög illa. Menn vita ekki með vissu hvað veldur þessum einkennum né af hverju þetta hendir suma en ekki aðra. Um þetta eru til ýmsar kenningar en þær eru umdeildar,“ segir Ragnar.

Þekktir fyrirlesarar

Eins og áður segir hafa þeir Guðmundur og Ragnar undirbúið málþinginu í félagi við Birgi

Pröstur
Haraldsson

G. Magnússon lögfræðing, lektor við Viðskipta-háskólann á Bifröst. Skólinn sýndi áhuga á að standa að þinginu enda er kenndur skaðabótaréttur við lagadeild skólans. Tilgangurinn er að fá sem flesta sem um þessi mál fjalla – lækna, lögfræðinga, starfsmenn tryggingafyrirtækja og embættismenn – til þess að ræða málin og miðla af þekkingu sinni.

„Við höfum fengið frummælendur víða að og þeir hafa allir mikla reynslu og góða þekkingu á hálshnykk og örorkumati. Þarna verða þrír erlendir fyrirlesarar, Mohammed Ranavaya er þekktur fyrirlesari, einn af höfundum bókar bandarísku læknasamtakanna um örorkumat og hefur kennt þúsundum lækna að gera slíkt mat. Frá Danmörku kemur Bent Mathisen yfirlæknir

Arbejdsskadestyrelsen, stofnunar sem sér um örorkumat vegna bílslysa og vinnuslysa og frá Noregi kemur lögfræðingurinn Terje Marthinsen sem vinnur hjá norsku tryggingafyrirtæki. Íslensku frummælendurnir eru einnig reyndir á þessu sviði,“ segja þeir Guðmundur og Ragnar.

Í framhaldi af þessu gætu svo hugsanlega orðið til klínískar leiðbeiningar til þeirra sem að þessu vinna en þeir segja að skortur sé á samræmdum reglum þar sem gerðar séu kröfur til þeirra sem gera örorkumat. Erlendis þurfi menn að sækja námskeið og fara í próf til þess að hafa rétt til að gera örorkumat en ekkert slíkt þekkt hér á landi.

Dagskrá málfingsins má sjá á bls. 704 hér í blaðinu.

Siðamál lækna og læknisfræði á íslensku

Málping til heiðurs Erni Bjarnasyni

Haldið laugardaginn 1. október 2005 í Hlíðasmára 8, Kópavogi

Fundarstjóri: Jón Snædal

09:00-09:10	Setning – Sigurbjörn Sveinsson formaður Læknafélags Íslands
09:10-09:30	Örn Bjarnason – Tómas Zoëga
09:30-10:00	Orðræða um læknisfræði á íslensku. Framlag Arnar Bjarnasonar – Guðmundur Þorgeirsson
10:00-10:30	Trúnaðarlækningar – Kristinn Tómasson
10:30-11:00	Kaffi
11:00-12:00	Dual responsibility – John R. Williams, Director of Ethics, World Medical Association

